

Metronet*

Metronet telekomunikacije d.d.
Ulica grada Vukovara 269d
HR-10000 Zagreb
T + 385 1 6327 000
F + 385 1 6327 011
W www.metronet.hr

**HRVATSKA AGENCIJA ZA POŠTU
I ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE**

Jurišićeva 13
10 000 Zagreb

U Zagrebu, 14.12.2011.godine

PREDMET: JAVNA RASPRAVA – Troškovni modeli za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu – prijedlozi Metronet telekomunikacija d.d.

Metronet telekomunikacije d.d., Ulica grada Vukovara 269/d, Zagreb (dalje u tekstu: Metronet) pozdravlja inicijativu Naslova u izradi troškovnih modela za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu kao osnove za način određivanja veleprodajnih cijena usluga.

Metronet u nastavku podneska dostavlja komentare i prijedloge te očitovanja na pojedine upite iz dokumenta „Izrada i primjena troškovnih modela za nepokretnu i pokretnu mrežu i univerzalnu uslugu“ (dalje u tekstu: Dokument).

Napomena: Redni broj koji slijedi iza očitovanja Metroneta u ovom podnesku predstavlja broj pod kojim je upit naveden u Dokumentu.

1. Metronet je suglasan o korištenju modela „bottom up“ na način na koji je isti detaljno pojašnjen u Dokumentu.

3. Vežano za način izračuna CAPEX/OPEX, Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (dalje u tekstu: Hakom) u svom pojašnjenju samo navodi da u modelu treba koristiti „*pouzdana, dostupna i najjeftinije tehnologije jer to omogućuje izračun učinkovitih tekućih troškova*“.

Metronet ističe kako je nejasno na koji način će se određivati koji tip opreme bi efikasni operator trebao koristiti, odnosno koje bi bile jedinične cijene odabrane opreme.

Kod troškova postoji problem u slučajevima kada se bottom up pristup ne može primijeniti, pa se planira primijeniti top down model s prilagodabama, što znači da će se uzeti troškovi HT-a i iz njih eliminirati neučinkovitosti. Međutim nije navedeno na koji način će se to izvršiti. Nastavno na navod Hakoma da će se za troškove održavanja opreme uzeti procjena proizvođača, ističemo da tu postoji i cijeli niz drugih općih troškova koje treba ugraditi u trošak pružanja usluga (npr. plaće administrativnog osoblja) i postavlja se pitanje na kojim kriterijima će se odrediti troškovi potrebni za optimalno poslovanje.

Metronet telekomunikacije d.d., poslovna banka 2340009-1110181822; Privredna banka Zagreb d.d.; MB: 1942425; OIB: 23269006802 Nadzorni odbor: T. Matić -predsjednik, P. Barišić, M. Čiček, D. Kopljar, J. Pehar, A. Ramljak, B. Škegro; Uprava: Ž. Lukač- predsjednik, S. Katinić, D. Rukavina, Z. Vrdoljak; RegistarSKI sud: Trgovački sud u Zagrebu; MBS: 080523351; Temeljni kapital: 75.062.800,00 kn, uplaćen u cijelosti; Ukupan broj dionica: 750.628; Nominalni iznos jedne dionice: 100,00 kn.

Zaključno, Metronet moli pojašnjenje Hakoma koje prilagodbe će se primjenjivati pri primjeni modela „odozgo prema dolje“.

4. Za bolje razumijevanje predmetne materije, Metronet je mišljenja kako bi bilo korisno dobiti detaljniji uvid u način kombiniranja metode potrebnih kapaciteta i Shapley-Shubikov, budući da o tome značajno ovisi i konačan rezultat.

5. Metronet ističe kako početne premise te pripadajući opis (prvenstveno Slika 10 sa pripadajućom tablicom) su nejasne i iste bi trebalo detaljnije pojasniti.

Konkretan i najveći problem jest (ne)razumijevanje načina na koji raspodjela troškova po broju korisnika bakrene i svjetlovodne infrastrukture osigurava stabilnost troška DTK čak i u slučaju povećanja broja korisnika FO infrastrukture?!

Nadalje, pretpostavljena raspodjela troškova kanalizacije bakar/svjetlovod = 50% : 50% nije realna iz razloga kako slijedi:

- Bakreni kabel u prosjeku zauzima veći volumen u EKI u odnosu na svjetlovodni, a istovremeno ima realno manju „propusnost“.
Bakreni kabel je ograničen nizom tehničkih parametara (kao što su npr. udaljenost od čvorišta, maksimalni kapacitet, podložnost utjecajima kao što su preslušavanje i sl., a koji korištenjem naprednijih tehnologija postaju sve intenzivniji, i sl.), dok u slučaju svjetlovodnog kabela takvih ograničenja nema.
- Bakreni kabel je trenutno svakako dominantan u pristupnoj mreži, dok se svjetlovodna tehnologija tek uvodi kao pristupna infrastruktura (FTTx), i tako će biti još nedefiniran vremenski period.
- Smanjenje količine bakrenog kabela u EKI te istovremenog povećanje količine svjetlovodnog kabela (a što je u svakom slučaju budućnost) ima za posljedicu, između ostaloga, u određenoj mjeri i smanjenje „prosječnog volumena zauzeća EKI/korisniku“, a što svakako utječe na parametar „iskoristivosti (optimiziranog korištenja) EKI“, pa tako i buduće distribucije troškova, odnosno hipotetskog ponderiranja korisnika po tipu korištenog pristupnog medija (u smislu je li spojen korištenjem bakrenog ili svjetlovodnog kabela).

8. Metronet je suglasan s stavom Hakoma da je u troškovnom modelu „ odozdo prema gore“ nužno koristiti ekonomski vijek trajanja imovine, naspram računovodstvenog vijeka trajanja imovine koji obuhvaća kraće vremensko razdoblje.

U Republici Hrvatskoj, temeljem podataka iz Dokumenta, računovodstveni vijek kableske kanalizacije iznosi 30 godina. Nastavno na, iznesenu praksu pojedinih nacionalnih regulatornih tijela europskih država o izmjeni računovodstvenog vijeka trajanja imovine, primjerice kableske kanalizacije sa 20 na 40 godine, to je sasvim opravdano u troškovnom modelu Hakoma primjenjivati ekonomski vijek trajanja imovine, a koji je kako je to već ranije spomenuto dulji od računovodstvenog vijeka trajanja imovine.

Metronet ovdje postavlja pitanje, da li će se ekonomski vijek trajanja imovine primjenjivati i u modelu „ odozgo prema dole“ ukoliko Hakom utvrdi da je isti primjenjiv za pojedine veleprodajne usluge?

11. Metronet smatra da se predloženim načinom izračuna WACC, potencijalno povećava WACC za HT, iako realno isti (HT) ima bolji kreditni rejting od države (u odnosu na državne obveznice Republike Hrvatske), u kojem slučaju će se u narednim godinama razlika samo povećavati, zbog očekivanog pada kreditnog rejtinga države. Stoga Metronet smatra da nerizična stopa (rF) za HT, koji u poslovnim knjigama ima iskazanu pozitivnu bilancu, dakle nema iskazano dugovanje (za razliku od bilo kojeg drugog operatora u EU), ne može biti dospijeće po državnim obveznicama koje nose veću premiju, već isključivo premije na državne obveznice s AAA ratingom.

12. U odnosu na stav Hakoma o primjeni različitog WACC za pokretne i nepokretne mreže, Metronet ističe kako je pojašnjenje Hakoma o primjeni različite stope istog u cijelosti izostalo. Naime da bi se opravdala različita

stopa WACC za pokretne/nepokretne mreže potrebno je objasniti za svaku mrežu ponaosob kriterije koje Hakoma uzima kao polazne vrijednosti, točnije potrebno je pojasniti rizik aktivnosti na svaku pojedinu mrežu.

13. Nastavno na stav Hakoma o uključivanju premije rizika za NGA, Metronet ističe kako je pojašnjenje Hakoma u točki 5.2.4.5.2. Dokumenta preopćenito, tim više što pojedini pojmovi kao npr. „metoda usporedivih vrijednosti premije rizika“ nisu definirani, pa je nejasno koje će se to *usporedive vrijednosti* verificirati?

14. Metronet se slaže s stavom Hakoma o primjeni godišnjeg pristupa optimizaciji dimenzioniranja mreže pri izradi troškovnih modela „odozdo prema gore“ radi mogućnosti bržeg izračuna. Međutim Metronet ističe kako je nužno izričito navesti za svaki pristup (godišnji/povijesni) koji će se podaci tražiti od operatora za procjenu.

16. U Dokumentu Hakom predlaže modeliranje nepokretne jezgrene mreže HT-a, uzevši da tržišni udio učinkovitog operatora za pristupnu mrežu treba biti blizu 100 %, a što prema navodu regulatora odgovara tržišnom udjelu HT-a.

U odnosu na tri razine gustoće prometa: visoka gustoća prometa (veliki gradovi), srednja gustoća prometa (manji gradovi) te mala gustoća prometa, Metronet ističe kako je tržišni udio modeliranog operatora, HT-a, na relacijama srednje i velike gustoće prometa prenisoko postavljen i na taj način ne odražava stvarno tržišno stanje. Naime i sam Hakom navodi da su podaci o postocima izneseni primjera radi i isti nisu utemeljeni na stvarnim izračunima. Hakom se trebao rukovoditi utvrđenim tržišnim udjelom HT-a na pojedinim tržištima, primjerice na tržištu javno dostupne telefonske usluge mjesnom/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike (kao najzastupljenije usluge u nepokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži) tržišni udio HT-a prema broju korisnika iznosi čak 87,77 % (na kraju 2009.g.). Nadalje, uzmimo za primjer podatak iz prijedloga Analize tržišta maloprodaje širokopojsnog pristupa internetu u kojem su izneseni podaci o tržišnom udjelu HT-a prema broju priključka od čak 75,09% (drugo polugodište 2010.g.) na tom tržištu. Isto tako gledajući veleprodajni segment, u odnosu na navod Hakoma vezano za relacije srednje gustoće prometa (točka broj 2.), potrebno je uzeti u obzir podatke navedene u Odluci Vijeća Hakoma o određivanju veleprodajne cijene usluge bitstream pristupa na IP razini na temelju bakrene parice od 16.11.2011.g. (klasa: UP/I-344-01/11-09/11, ur.broj: 376-11/DEJ-11-8 (DJ)) iz kojih je razvidno da je putem usluge bitstream pristupa spojeno samo 6000 korisnika (u 15 mjeseci), od čega 90 % otpada na korisnike HT-ovog povezanog društva Iskon Internet d.d.. Dakle svi ovi parametri predstavljaju stvaran broj priključaka na kojim se temelji realan izračun tržišnog udjela HT-a. Upravo citirane tržišne udjele kako na maloprodajnim tako i na veleprodajnim tržištima, Hakom je kao okvirne vrijednosti trebao uzeti u obzir pri određivanju tržišnog udjela učinkovitog operatora, ovdje HT-a, na način da za relacije velike i srednje gustoće taj udio iznosi ne manje od 65 %.

21. Metronet je suglasan da pri modeliranju troškova nepokretne mreže smisleno uzeti u obzir arhitekturu mreže te topologiju mreže.

22. U odnosu na naslov odjeljka 5.3.4. „*Scorched node*“ i „*scorched earth*“ pristup, Metronet ističe kako je pojašnjenje Hakoma za drugo navedeni pojam u cijelosti izostalo u tekstu Dokumenta.

23. U odnosu na popis reguliranih usluga za koje će se primjenom modela „odozdo prema gore“ izračunati troškovi, Metronet ističe kako je potrebno obuhvatiti i sljedeće usluge:

- uz veleprodajnu uslugu iznajmljenih vodova, i carrier Ethernet
- također, ovisno o sadržaju konačne Odluke o izmjenama i dopunama Standardne ponude HT-a za uslugu veleprodajnog širokopojsnog pristupa, nužno je obuhvatiti i PVC MNG,
- uz uslugu najma korisničke linije potrebno je obuhvatiti i dodatne veleprodajne usluge koje su kompatibilne s uslugom predodabira operatora „profil svi pozivi“, a sukladno Standardnoj ponudi HT-a za uslugu najma korisničke linije, odnosno pripadajućoj Analizi tržišta.

24. U odnosu na primjenu „glide-path“, odnosno postupno određivanje cijena, Metronet ističe da je situacija u Republici Hrvatskoj specifična, te da u slučaju kada bi primjena modela „odozdo prema gore“ pokazala rezultate na način da troškovno usmjerena cijena znatno odstupa od postojećih veleprodajnih cijena usluga, Metronet je

mišljenja da ne bi trebalo primjenjivati postupno određivanje cijena, već se iste moraju odmah svesti na razinu troškovno usmjerene. Glavni razlog za neprimjenu „glide-path“ jest činjenica što je HT kao „incumbent“ u puno boljoj financijskoj situaciji od bilo kojeg drugog „incumbenta“ u EU, bez imalo duga u svojim poslovnim knjigama. Dapače HT je operator s vrlo visokom stopom likvidnih sredstava u imovini, i s najvišim stopama operativne dobiti (EBITDA). Za razliku od HT-a, alternativni operateri imaju vrlo visoke stope zaduženosti u odnosu na operativnu dobit (ebitda/debt) i znatno niže stope operativne dobiti (EBITDA). Stoga Metronet smatra da bi se cijene odmah morale uskladiti na troškovno usmjerenu razinu, budući da HT-u takvo smanjenje cijene usluga ne bi predstavljalo financijsku ugroženost, dok bi alternativnim operaterima smanjenje cijena usluga značajno pomoglo pri ostvarenju boljih financijskih rezultata, što bi omogućilo daljnju liberalizaciju tržišta omogućavajući daljnje investicije alternativnih operatera. Također, Metronet smatra shodnim spomenuti povećanje cijene terminacije poziva HT-a za razdoblje od 01.01.2012. godine u iznosu od 8 % u odnosu na trenutno važeću cijenu. Isto tako valja reći da operator kojem je određena regulatorna obveza troškovne usmjerene cijene, ne bi trebao odgađati primjenu troškovno usmjerene cijene, budući da je to protivno regulatornim obvezama i predstavlja „odgodu regulacije“ koja nije kao mogućnost predviđena Zakonom o elektroničkim komunikacijama (dalje u tekstu: ZEK).

S druge strane, obzirom da će se troškovni modeli primjenjivati na operatore kojima imaju određenu regulatornu obvezu troškovne usmjerene cijene i troškovnog računovodstva, pojam „glide-path“ promatran je s aspekta mjerodavnih operatera. Međutim, navedeni pojam potrebno je promatrati i sa aspekta alternativnih operatera, i činjenice da u hipotetskom slučaju veleprodajna cijena koja će biti izračunata primjenom troškovnog modela Hakoma može u konačnici biti viša od cijene koja se izračunava putem postojeće metodologije (npr. metoda referentnih vrijednosti). Upravo takav cjenovni „šok“ jače će se odraziti na alternativne operatore i njihovo smanjenje prihoda, nego u obrnutoj situaciji promatrano s aspekta mjerodavnih operatera.

25. A) U odnosu na primjenu gradijenta na cijenu poziva za vrijeme jakog i slabog prometa, Metronet se načelno slaže s izraženim stavom Hakoma, samo ističe da je nužno ostaviti alternativnim operaterima potrebno vrijeme za prilagodbu, budući da će primjenom gradijenta doći do povećanja između A i B vremena, što znači da će alternativni operateri posljedično trebati prilagoditi svoje cjenike prema krajnjim korisnicima.

B) U odnosu na iznajmljene vodove ovisno o kapacitetu, Metronet je suglasan da se ne može primjenjivati linearna metoda gradijenta, obzirom da se cijene usluga kreću nelinearno.

31. Metronet se ne protivi strategiji Hakoma da se sa mjerodavnim operaterima izvrši provjera ispravnosti navedenih modela. Međutim, Metronet se izričito protivi da se mjerodavni operateri uključe u izradu troškovnih modela. Takvo postupanje bilo bi protivno kogentnoj odredbi članka 62. stavka 3. ZEK-a: „*Agencija će osigurati da svi načini povrata troškova i metodologije određivanja cijena koje su određene operaterima budu usmjerene na promicanje djelotvornosti i održivog tržišnog natjecanja, te na ostvarivanje najvećih pogodnosti za krajnje korisnike, pri čemu može uzeti u obzir i cijene dostupne na usporedivim konkurentnim tržištima.*“ Iz navedene odredbe proizlazi da metodologiju određuje isključivo Agencija, te istom odredbom nigdje nije propisano da će se način metodologije izračuna odrediti u suradnji Agencije i operatera. Mjerodavni operateri imaju mogućnost utjecati na način primjene troškovnog modela putem javne rasprave sa iznošenjem komentara, prijedloga i primjedbi, kao i sudjelovati na javnoj raspravi pri određivanju cijene za pojedine veleprodajne usluge. Također upravo uključivanje u način izrade troškovnih modela onih operatera koji su ih dužni primjenjivati, značilo bi povredu načela transparentnosti i objektivnosti iz članka 5. stavka 2. ZEK-a. Isto tako, takvo postupanje predstavljalo bi postupanje protivno pojedinim odredbama Analiza tržišta npr. Analize tržišta završavanja (terminacije) poziva u određenu javnu komunikacijsku mrežu koje se pruža na fiksnoj lokaciji u kojoj je izričito navedeno: „*u trenutku kada navedeni projekt bude završen (troškovni model), a na temelju zaključaka koji će proizaći iz istog **Agencija će definirati metodologiju troškovnog računovodstva (troškovni model) koju će koristiti neovisno o metodologiji koju primjenjuje HT, a kojom će se provjeravati troškovna usmjerenost (...)***“. Navedena odredba u skladu je s člankom 62. stavkom 4. ZEK-a.

S poštovanjem,

Metronet telekomunikacije d.d.